

این انقلاب، به نام خمینی، در هیچ کجای جهان شناخته شده نیست؛ چراکه آغازگر رزمه انقلاب اوست و هم اوست که آن را در لحظات سخت و دشوار رهبری کرده و از تنگناها گذرانیده و از انقلاب اسلامی مردم ایران، پدیده‌ای عظیم و اس‌واهی جهانی پدید آورده است. رهبر شهید انقلاب

۱. مقدمه

پس از آن‌که مشخص گردید که انقلاب اسلامی، به دلیل اهمیت دادن به ابعاد معنوی انسان‌ها، حرکتی ممتاز و قابل ستایش است و انقلاب اسلامی ایران نیز به‌عنوان یکی از نهضت‌های اجتماعی منحصr به فرد، جهشی عظیم را در تحولات سیاسی جهان به وجود آورد، این سؤال در ذهن خ‌طور خواهد کرد که در این حرکت اجتماعی، چه عناصر و عواملی ایفاگر نقش‌های اساسی بوده‌اند و این انقلاب را در جهت اهداف خود به پیش برده‌اند. شناخت این عناصر و ارکان، موجب آگاهی نسبت به چگونگی وقوع این انقلاب خواهد شد و موقعیت یکایک نقش افرینان را در این عرصه مشخص خواهد ساخت. بدیهی است که رهبری در هر انقلابی نقش‌ی اساسی را بر عهده‌دارد و از این‌رو، این درس به جایگاه ممتاز چنین عاملی اختصاص یافته است و درس آتی، متکفل بیان عناصر و ارکان دیگر انقلاب اسلامی ایران گردیده است.

۲. اوصاف رهبر شایسته

کسی که رهبری یک حرکت اجتماعی را بر عهده می‌گیرد باید صفات ذیل را دارا باشد، در غیر این‌صورت نهضت به سر منزل مقصود نخواهد رسید:

۱. شناخت کافی هدف؛ رهبر باید هدف و مقصد اصلی و نهائی‌ای را که قصد دارد گروهی را به‌وسیله آن سوق دهد، به خوبی بشناسد.^۱

۲. ایمان کامل به هدف. رهبر باید به راستی باور داشته باشد که او و دیگران باید به‌وسیله مقصد شناخته شده حرکت کنند، و به هر قیمتی که هست، بدان دست یابند.^۲

۳. عدالت، تقوا و ورع. رهبر نیز، مانند هر کس دیگری، منافع و خواسته‌های مادی و دنیوی‌ای دارد که ممکن است با هدف نهائی‌ای که مراد

و مقصود اوست، تنافی و تضاد داشته باشد. از این‌رو، اگر تهذیب نفس و تطهیر اخلاق نکرده

باشد و خود را چنان نساخته باشد که در موارد

شناخت و تعیین اصول و موازینی که حرکت اجتماعی باید در چهارچوب آنها صورت پذیرد و عدول و تخلف از آن‌ها، به هیچ وجه جایز نیست. واضح است که حرکت اجتماعی در مدت زمانی کوتاه و پس از طی یک مرحله به نتیجه نمی‌رسد؛ بلکه باید در زمانی کمابیش بلند و طولانی مراحلی چند را یکی پس از دیگری، بگذراند تا به سرمنزل مقصود برسد.

انقلاب اسلامی و ریشه‌های آن - ۱۰

ویژگی‌های رهبری در یک حرکت اجتماعی

علامه محمدتقی مصباح یزدی

بلکه باید در زمانی کمابیش بلند و طولانی مرا‌حلی چند را یکی پس از دیگری، بگذراند تا به سرمنزل مقصود برسد. در مقاطع زمانی و مراحل گوناگون حرکت اجتماعی، پیچ‌وخم‌ها و فراز و نشیب‌های بسیار دیدید می‌آید که در هر یک از آنها باید تصمیم‌ها گرفت، گزینش‌ها کرد، و کارها انجام داد. برای اینکه در همه این تصمیم‌ها، گزینش‌ها و کارها هدف نهائی ملحوظ باشد و فراموش نشود، مهمّ، فدای ا‌هم و فرع فدای اصل نگردد، و نیز انحرافاتِ پیش نیاید، باید اصول و موازینی که در حکم حدّ و مر‌زهای قیام و نهضت‌اند و تجاوز به آنها به معنای خروج از دایره حرکت اجتماعی و ممنوع است، به‌طور دقیق شناخته و معیّن شوند. از این‌رو، شناخت و تعیین اموری که در جریان نهضت نباید هرگز آسیب ببینند و مسیر و خط مشی نهضت را مشخص می‌سازند و غفلت از آن‌ها نهضت را از نیل به‌هدف بازمی‌دارد و نیز ازبایی و سنجش امور و تعیین اصل و فرع‌ها، ا‌هم و مهمّ‌ها، و اولویّت و تقدّم‌ها از مهم‌ترین وظایف رهبر است. ۵. شناخت نقاط ضعف موجود و تعیین ا‌هم و مهمّ آنها. عدم شناخت دقیق نقاط ضعفی که در جامعه وجود دارد و باید از میان برود، رهبر را به تصمیم‌ها، موضع‌گیری‌ها، و فعالیت‌های نادرست و ناجای می‌کشاند.

۶. شناخت موانعی که بر سر راه حرکت اجتماعی پدیدار خواهد شد و تعیین شیوه‌های مقابله با آنها. رهبر باید کسانی را که ممکن است از داخل یا از خارج، کارشکنی کنند و مزاحم حرکت اجتماعی مطلوب شوند به‌خوبی بشناسد. همچنین باید طرق مختلف مبارزه با آنان را تعیین کند. ممکن است اوضاع واحوال اقتضا کند که بعضی از دشمنان و مخالفان را زودتر از میان بردارد و به پاره‌ای دیگر مدّتی مهلت دهند، برخی را تهدید کنند و برخی دیگر را طمع، و...

۷. دراندیشی و برنامه‌ریزی. رهبر نباید چشم به‌راه حوادث و وقایع بنشیند؛ بلکه باید دوراندیش باشد و با توجّه تامّ به هدف نهائی، اصول و موازین ثابت و لایتنرّی، نقاط ضعف موجود در جامعه، و موانع نهضت، برنامه‌ای واقع‌بینانه، عالمانه و خردمندانه طرح کند تا چند و چون شروع و ادامه

تراحم خواسته‌های دنیوی و مقصد اصلی، جانب این یکی را بگیرد و آن‌ها را فرو گذارد، به پیشرفت قیام و نهضت و وصول به هدف و مقصد، امید چندانی نخواهد بود.

۴. شناخت و تعیین اصول و موازینی که حرکت اجتماعی باید در چهارچوب آنها صورت پذیرد و عدول و تخلف از آن‌ها، به هیچ وجه جایز نیست. واضح است که حرکت اجتماعی در مدت زمانی کوتاه و پس از طی یک مرحله به نتیجه نمی‌رسد؛

«امید و شکست» خاطرات سال‌ها فعالیت اطلاعاتی – امنیتی یعقوب نیم‌رودی برای اسرائیل - ۷۶

بایگانی حزب کمونیست

رئیس مؤسسه تحقیقات استراتژی در دانشگاه

تل آویو خدمت می کرد، دوست قدیمی‌ام مئیر

عزری، روزنامه نگارن موشه زاک و یوری دن،

وکیل یحیال گاتمن، الی راخمیلویچ و دوستان

دیگرم. این مراسم بسیار هیجان انگیز بود. سفیر

اسرائیل در روسیه از لوین خاطر نشان کرد که

در واقع من اولین اسرائیلی هستم که مدرک

دکتری افتخاری این آکادمی را کسب می کنم.

رئیس آکادمی پروف‌سور مارچوک گفت که روسیه

موضوع تحولات اسرائیل را دنبال می کند و در

آن‌ها یک مورد مشابه با اهدافی را که کشورشان

مشاق به رسیدن به آن است، می‌بیند. همچنین

رئیس مؤسسه اقتصادی ـ اجتماعی این آکادمی،

پروف‌سور گنادی اوسیفف، رابطه نزدیکی را که بین

من و آکادمی علوم به وجود آمده است و گفت

که امیدوار است این رابطه به عنوان کاتالیزور

برای همکاری اقتصادی بین دو کشور عمل کند.

میان تبریک گویان به «دیوید بارتوف» رئیس

«تنیو» هم بود.

هنگامی که نوبت صحبت کردن من رسید

به میزبانم به خاطر تحولات اجتماعی، اقتصادی

و فرهنگی عظیمی که بر جامعه روسیه گذشته

بود تبریک گفتم. آن را با تحولاتی که اسرائیل

گذراند و می‌گذراند، پرچم‌های صنعت، امنیت و

دموکراسی را به اهتزاز درآورده است [!] مقایسه

کردم و از مصیم قلیسم از این افتخار بزرگ که

نصب من شد تشکر کردم.

روسی آکادمی علوم مدرک دکتری افتخاری

را با اشاره به موضوع دیگری که مرا تکان داد و

برای من فوق‌العاده هیجان‌انگیز بود امضا کردند.

بازدید ویژه از بایگانی حزب کمونیست: زمان

تصمیمی قبل از اینکه به مسکو بروم، رهبر روسیه

کوچک‌ترین بایگانی، پرچم‌های صنعت، امنیت و

این برای من واقعاً یک معدن طلا بود. اول و مهم‌تر

از همه به عنوان یک یهودی، اما به عنوان کسی که

در حال حاضر مالک یک روزنامه بزرگ در اسرائیل

معاویو است. سرانجام ممکن است تصمیماتی که

در اتحاد جماهیر شوروی درباره یهودیان گرفته

پاورقی

Research@kayhan.ir

نهضت به‌طور دقیق معیّن و معلوم باشد.

۸. توجّه مؤکد به تدریجی بودن حرکت

اجتماعی. رهبر باید همواره توجّه داشته باشد که

آرا و عقاید و نیز اخلاقی و خ‌صایل روحی مردم

به سرعت و سهولت تغییر نمی‌پذیرد، و بنابراین

تحول اجتماعی بنیادی، تدریجی و کند خواهد بود.

۹. جلب نیروهای بالفعل و تربیت و تعلیم

نیروهای بالقوه. رهبر باید نیروهای بالفعلی را که در

جامعه موجودند جلب کند و به‌درستی دریابد که از

هر یک از آنان کی، کجا، و چگونه می‌توان کمال

استفاده را کرد. ولی، از آنجا که حرکت اجتماعی،

تا وصول به هدف نهائی، زمان طولانی و مرا‌حلی

متعدّد در پیش دارد و در هر زمان و مرحله ممکن

است موانعی بیشتر و حتّی پیش‌بینی نشده پدیدار

شود، نیروهای بالفعل، هرچند برای شروع قیام

نهضت کافی به نظر آید، برای ادامه آن، به احتمال

بزرگ‌ترین آرزوی دشمنان هر نهضت اجتماعی و مؤثرترین مخالفتی که با آن می‌توانند کنند، همانا ایجاد ناهماهنگی و اختلاف در میان اعضا و نیروهای آن نهضت است، رهبر باید نهایت سعی خود را به کار بندد تا دست‌کم، اختلافات موجود در بین نیروها تقلیل و تخفیف یابد و مانع نیل به هدف نهائی نگردد.^۳

۱۱. صراحت در قول درباره هدف نهائی و اصول

موازین غیر قابل تغییر. رهبر باید، چه در مواجهه

با طرفداران و فرمانبرانش و چه در رویارویی با

مخالفان و دشمنانش، راجع به هدف نهائی و

اصول تغییرناپذیرش به‌طور صریح و بی‌هیچ‌گونه

پرده‌پوشی سخن بگوید.

پیامبر گرامی اسلام(صلی الله علیه وآله) در

آغاز بعثت و رسالتش مأموریت یافت که خویشان،

بستگان و نزدیکان خود را دعوت کند^۴، سپس

مأمور شد که دعوتش را علنی سازد.^۵ از آن پس،

آن حضرت آشکارا و به صراحت سخن می‌گفت

و به دوست و دشمن تفهیم می‌فرمود که هدف

نهائی‌اش چیزی جز توحید و تبعیت بی‌چون و

چرا و بدون قید و شرط از خداوند متعال نیست.

خداوند، حضرت ابراهیم(علیه‌السلام) و مؤمنان

معاصر او را به‌صراحت الگو می‌داند و از مؤمنان

می‌خواهد که به آنان اقتدا و تأسی کنند.^۶ سوره

کافرون بهترین سخن پنهان کند و الگو را پیامبر گرامی

اسلام(صلی الله علیه وآله) معرفی می‌کند.

۱۲. رازداری. در امسوری غیر از هدف نهائی و

اصول تغییرناپذیر، گاهی مصلحت اقتضا می‌کند

که رهبر امری را از دیگران و حتّی از نزدیک‌ترین

یاران و دوستانش پنهان کند و یا آشکارا از آن

دم نزنسد. این یکی از عیوب رهبر است که در

همه حالات و موارد صریح‌قول باشد یا رازدار

نباشد و نتواند امری را که پنهان کردنش ضرورت

دارد برنامهریزه نگذارد^۷، چراکه نخصت، همه مردم

ظرفیّت دانستن همه چیز را ندارند. دوم، ممکن

است بر اثر افش شدن بعضی از امورا، آسیب و زبانی

متّوّجه نهضت گردد.

۱۳. عدم مسامحه در رعایت هدف نهائی و

اصول تغییرناپذیر. در واقع هدف نهائی و اصول

فرانک پلات تا سال ۱۹۶۹ به عنوان مدیر

بنیاد فارقیلد باقی ماند (زمانی که بودجه‌های

پیش از ۱۹۶۷ آن همچنان خرج می‌شد).

در سپتامبر ۱۹۷۶، پلات به عنوان «مرکز

همه‌انگهی» و «پل ارتباطی» برای کمیته

مسجدالاقصی را به آتش کشید تا معبد یهود به جای آن

ساخته شود. آتش‌سوزی خسارت زیادی به بنای مسجد

وارد کرد، منیر تاریخی صلاح‌الدین، مقام اربعین و محراب

زکریا نابود شد و بخشی از سقف مسجد نیز فرو ریخت.

این اقدام یکی از مجموعه اقداماتی است که در آن برهه

تاریخی برای هویت‌زدایی اسلامی از شهر بیت‌المقدس رخ

می‌داد و تا امروز نیز توسط صهیونیست‌ها ادامه پیدا کرده

است. تخریب خانه‌ها و اماکن اسلامی، افزایش آبادی‌های

یهودی‌نشین، جمع‌آوری اسکناس‌ها و مسکوکات عربی،

رواج واحد پولی اسرائیل و تعویض نشاننامه‌های عربی

از جمله این اقدامات بود. صهیونیست‌ها از آتش‌سوزی

۱۹۶۸ (اسفند ۱۳۴۶) نیز به پنهان کشف آثار معبد

سلیمان اقدام به حارّی‌های متعدد در اطراف و زیر

عمارت مسجدالاقصی کردند. هدف این حارّی‌ها تخریب

تدریجی مسجدالاقصی و احداث معبد سلیمان به جای

آن بود. آتش‌سوزی مسجدالاقصی در این بستر تاریخی رخ

داد و احساسات مسلمانان جهان را جریحه‌دار کرد. رژیم

صهیونیستی ناچار به دستگیری دنیس مایکل روهان سه

روز پس از حادثه شد اما ۹ ماه بعد با پنهان اینکه روهان

یک پیامر روانی است او را در می ۱۹۷۴ آزاد کرد و به

استرالیا فرستاد. فاجعه آتش‌سوزی مسجدالاقصی واکنش

بین‌المللی در جهان اسلام را به همراه داشت. پس از

این حادثه، در مهر ۱۳۳۸ طی اجلاس‌ای با شرکت سران

کشورهای اسلامی در رباط پایتخت مراکش سازمان

کنفرانس اسلامی اعلام موجودیت کرد این سازمان البته

در بدو تشکیل با رویکردی محافظه‌کارانه به میزبانی ملک

حسن دوم، پادشاه وقت مراکش و توسط محمدرضا پهلوی،

شاه ایران افتتاح شد. از همین رو مورد حمایت دولت‌های

غربی قرار گرفت زیرا آن را جایگزین مناسی برای اتحادیه

عرب که تحت تأثیر جمال عبدالناصر مواضع شدیدی

علیه اسرائیل داشت، می‌دانستند. محمدرضا پهلوی در

سخنرانی افتتاحیه نشست در رباط کلمه‌ای از آتش‌سوزی

مسجدالاقصی به میان یانوراد اجلاس همچنین به گونه‌ای

اداره شد که در قطعنامه پایانی آن حتّی از آوردن کلمه بیت

المقدس نیز امتناع و به جای آن از واژه عبری «ورشلیم»

استفاده شده بود. در این کنفرانس حتی پیشنهاد سازمان

آزادیبخش فلسطین در مورد مشکل شدن کشورهای

اسلامی در برابر اسرائیل و تحریم علیه حکومت تل‌آویو

مجال طرح نیافت و شدیدترین موضع اجلاس رباط

عزیه اسرائیل، درخواست از این کشور برای بازگشت به

میزبانی بود. در این کنفرانس گزارش ۱۹۶۷ بود. امام خمینی(ره)

به عنوان رئیس

از اقدامات محمدرضا پهلوی و سازمان کنفرانس اسلامی

جمع‌آوری کمک برای بازسازی مسجدالاقصی و زودون

تمامی آثار جنایت صهیونیست‌ها از این بنای مقدس بود.

۳- م، در این قسمت نیم‌رودی می‌خواهد موضوع خشم

جبهی مسلمانان از صهیونیست‌ها را به رقابت‌ها دو

ایران دوره جنگ سرد تقلیل دهد و تظاهرات سال‌خورده

در هند را به حزب کمونیست آن کشور منتسب کند.

در حالی که با توجه به جریحه‌دارشدن عواطف مسلمانان

جهان در آن زمان از آتش‌سوزی سازمان‌های اسلامی اصلا

نیازی به چنین اقدامی از ناحیه یک قدرت غیرمسلمانان

وجود نداشت. نگاهی گذرا به اخبار و مباحثات آن زمان

و مایه حرکتی برای آزادی فلسطین گردد.» با این حال یکی از اقدام

سازماندهی تظاهرات اعتراضی مقابل ساختمان

سفارتخانه ایالات متحده آمریکا در هند وجود

دارد (آن زمان اسرائیل در هند سفارت‌خانه نداشت)،

یوری دن درخواست کرد اطلاعاتی دربارۀ

کرده. هزینه‌های اجرای این تظاهرات برابر با پنج

هزار روبییه هندی، از حساب کمیته مرکزی حزب

کمونیست اتحاد جماهیر شوروی، بود‌چه اجرای

طرح‌های ویژه در هند تأمین خواهد شد.»(۳) این

گزارش ویژه برای مطالعه رئیس کابگ(KGB) در

آن زمان، یوری آندروپوف فرستاده شده بود (که

بعدها رئیس‌جمهور اتحاد جماهیر شوروی شد).

فقط در هند بلکه مسلمانان در سایر کشورهای اسلامی و

غیراسلامی نیز دست به تظاهرات اعتراضی زدند.

صفحه ۱۰

دوشنبه ۲۶ مرداد ۱۴۰۵

۴ ربیع‌الاول ۱۴۴۸ - شماره ۲۴۲۱۱

رهبر نباید چشم به‌راه حوادث و وقایع بنشیند؛ بلکه باید دوراندیش باشد و با توجّه تامّ به هدف نهائی، اصول و موازین ثابت و لایتنرّی، نقاط ضعف موجود در جامعه، و موانع نهضت، برنامه‌ای واقع‌بینانه، عالمانه و خردمندانه طرح کند تا چند و چون شروع و ادامه نهضت به‌طور دقیق معین و معلوم باشد.

تغییرناپذیر نهضت، فلسفه وجودی آن را می‌سازند؛ یعنی اگر قصد تحقق این هدف و اصول در میان نبود، نهضت هیچ مطلوبیتی نداشت. بنابراین، این هدف و اصول هرگز و در هیچ اوضاع و احوالی نباید مورد غفلت، بی‌توجهی و چشم‌پوشی واقع گردند. رهبر باید، اگرچه به قیمت از دست دادن همه یا اکثریت یا بعضی از هواداران و تابعان خود و کم‌شدن سرعت و شتاب حرکت اجتماعی‌اش و حتّی شکست خوردن و ناکام ماندن نهضت، درباره هدف و اصول نهضت، قاطع و سازش‌ناپذیر بماند و رعایت کامل و دقیق آن‌ها را، در مقام عمل، واجب و ضروری بداند و در آن شکّ و شبهه روا ندارد. حاصل آن‌که اگر در موردی، هدف یا اصول نهضت با سرعت و شتاب یا حتّی کام‌یابی و پیروزی آن، تعارض یابد، باید هدف را مقدّم داشت و به‌کندی یا حتّی شکست ظاهری آن تن داد. کتاب، سنّت و تاریخ به خوبی‌شاهد قاطعیّت نهائی‌اش چیزی جز توحید و تبعیت بی‌چون و چرا و بدون قید و شرط از خداوند متعال نیست. خداوند، حضرت ابراهیم(علیه‌السلام) و مؤمنان معاصر او را به‌صراحت الگو می‌داند و از مؤمنان می‌خواهد که به آنان اقتدا و تأسی کنند.^۶ سوره کافرون بهترین سخن پنهان کند و الگو را پیامبر گرامی اسلام(صلی الله علیه وآله) معرفی می‌کند.

۱۲. رازداری. در امسوری غیر از هدف نهائی و

اصول تغییرناپذیر، گاهی مصلحت اقتضا می‌کند

که رهبر امری را از دیگران و حتّی از نزدیک‌ترین

یاران و دوستانش پنهان کند و یا آشکارا از آن

دم نزنسد. این یکی از عیوب رهبر است که در

همه حالات و موارد صریح‌قول باشد یا رازدار

نباشد و نتواند امری را که پنهان کردنش ضرورت

دارد برنامهریزه نگذارد^۷، چراکه نخصت، همه مردم

ظرفیّت دانستن همه چیز را ندارند. دوم، ممکن

است بر اثر افش شدن بعضی از امورا، آسیب و زبانی

متّوّجه نهضت گردد.

۱۳